

SLIM VERHARDEN

Infobrochure

INHOUDSOPGAVE

1

Intro

Leg verharding slim aan, en wat is verharding nu juist?

2

Waarom verharding beperken?

We leggen je kort uit welke impact verharding heeft op het milieu.

3

Vergunningsplicht bij verharding

Je leest wat de vergunningsplicht is bij verharding en wat de uitzonderingen zijn.

5

5 Tips bij aanleg van verharding

We geven je enkele eenvoudige vuistregels mee voor wanneer je verharding aanlegt.

9

Materiaalkeuze

Of de bodem al dan niet waterdoorlatend is, hangt voor een groot stuk af van welke materialen je gebruikt.

12

Meer informatie

Hier staan nog enkele links naar websites waar je nog meer info en tips vindt rond het thema verharding

LEG VERHARDING BEPERKT EN SLIM AAN

Soms is verharding nodig. Bijvoorbeeld voor het terras, de tuinpaden, de oprit of de parkeerplaats. In deze brochure lees je wat met verharding bedoeld wordt en wat de spelregels zijn.

Daarnaast geven we je tips over hoe je verharding slim kunt aanleggen en welke materialen je daarbij kunt gebruiken.

Oprit

Tuinpad

WAT IS VERHARDING?

Verharding is elk type bedekking waarbij water niet of minder infiltreert. Bij verharding (ofwel bodemafdekking/-afdichting) gaat het om de **oppervlakte waarvan de toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van (semi)-ondoorlaatbare materialen.**

Door verharding gaan essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren. Hierdoor kan de bodem zijn functies, zoals water opnemen of de grondwatervoorraad aanvullen, niet meer goed uitoefenen.

Parkeerplaats

Waterdoorlatende
verharding

WAAROM VERHARDING VERMIJDEN OF BEPERKEN?

Droogte

Vlaanderen heeft een groot droogteprobleem. Regel nummer een in de strijd tegen droogte is dat we hemelwater maximaal ter plaatse houden. Hoe minder verharding je aanlegt, hoe beter het hemelwater in de grond kan sijpelen om de grondwaterstand op peil te houden.

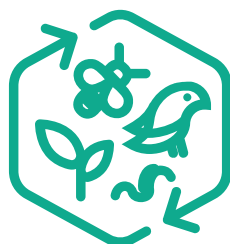

Wateroverlast

Op verharde bodems vloeit water snel en in grote hoeveelheden weg naar lager gelegen zones of naar de riolering, waar het overlast kan veroorzaken. Een tuin met weinig verharding houdt hemelwater langer vast en laat het in de grond infiltreren. Zo help je om wateroverlast te voorkomen.

Verhitting bodem

Verharding warmt sneller op en zorgt in de zomer voor oververhitting. Zo kunnen tegels meer dan 50° heet worden. Ook de kleur van je tegels speelt hierbij een rol. Dat heb je wellicht al zelf ervaren: hoe donkerder, hoe warmer.

Biodiversiteit

Waar verharding ligt, is er geen ruimte voor levend groen. Een natuurlijke tuin met weinig verharding geeft leefruimte aan kleine dieren en inheemse planten. Hoe meer soorten, hoe meer biodiversiteit. Al deze soorten werken samen in een ecosysteem en zorgen zo voor evenwicht in de natuur. Hoe groter de biodiversiteit, hoe kleiner de impact van natuurrampen.

VERGUNNINGSP LICHT BIJ VERHARDING

Vergunningsplicht

De Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (CVRO) bepaalt dat je voor het aanleggen van verharding altijd een vergunning nodig hebt, tenzij je aanvraag voldoet aan het vrijstellingsbesluit. Zo heb je voor kunstgras, kiezels/grind, en zelfs voor waterdoorlatende verharding een vergunning nodig aangezien ze essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verhinderen. Deze vergunningsplicht geldt zowel voor de voor- als de achtertuin.

Uitzonderingen

Op de vergunningsplicht zijn er een paar uitzonderingen. De aanleg van de verharding dient wel in overeenstemming te zijn met specifieke voorschriften van bijvoorbeeld een verordening, verkavelingsvergunning en een BPA (bijzonder plan van aanleg) of RUP (ruimtelijk uitvoeringsplan). Deze bijzondere voorschriften kunnen voor elk perceel anders zijn, dus vraag dit zeker na bij je gemeente. Als dit in orde is, dan heb je voor volgende verhardingen geen omgevingsvergunning nodig, op voorwaarde dat het hemelwater dat op de niet-overdekte constructies valt, op natuurlijke wijze op het eigen perceel in de bodem infiltreert.

- 1 Voor strikt noodzakelijke verhardingen
 - naar de voordeur (vuistregel: maximaal 1,5 m breed)
 - naar de garage (vuistregel: maximaal 3 m breed).

2 Voor de aanleg van verharding van maximaal 80 m² in zijtuin en achtertuin.

Alle reeds bestaande niet-overdekte constructies in zijtuin en achtertuin zoals opritten, tuinpaden, terrassen, of zonnepanelen moeten meegeteld worden bij de berekening van deze maximale oppervlakte. Ook zwembaden, siervijvers en zwemvijvers tellen mee.

De vrijstelling geldt enkel voor constructies die:

- geen bouwvolume hebben;
- niet hoger dan 1,5 meter boven het maaiveld komen;
- 1 meter van de perceelsgrens verwijderd blijven;
- minder dan 30 meter van de woning verwijderd zijn;
- niet in een kwetsbaar gebied liggen.

Geen omgevingsvergunning nodig voor ontharding

Om ontharding te stimuleren, heeft de Vlaamse Regering meer handelingen rond afbraak van constructies en verhardingen vrijgesteld van de vergunningsplicht. Deze wijzigingen aan het Vrijstellingenbesluit zijn in werking getreden op 1 januari 2023. Sindsdien heb je in de meeste gevallen geen omgevingsvergunning meer nodig om te ontharden. Om de voorwaarden hierrond te kennen kun je best informeren bij de bevoegde dienst in je gemeente.

5 TIPS BIJ AANLEG VAN VERHARDING

1

Leg niet meer verharding aan dan je nodig hebt.

Stel jezelf de kritische vraag of je wel verharding nodig hebt. Nog al te vaak worden delen van de tuin verhard die niet of slechts sporadisch gebruikt worden. Heb je een terras nodig van 50 m² om drie keer per jaar 15 mensen te ontvangen?

Wat zijn comfortabele afmetingen?

- **Paden:** afhankelijk van het gebruik is 80 cm voldoende breed. Als er een fiets of kruiwagen aan te pas komt, dan is een breed pad van 100 cm comfortabeler. Je kan ook voor stapstenen kiezen.
- **Terras:** 3 x 5 m voor 6 personen (15 m²). Maak je je terras groter, dan bezorg je jezelf vooral meer werk.
- **Oprit:** De oprit moet voldoende stevig zijn om het gewicht van een auto aan te kunnen. Niet verhard is hier geen optie. Maar ook hier geldt dat je de verharding beter niet groter maakt dan strikt noodzakelijk. 3 x 5 m is de grootte van een gemiddeld parkeervak. Daarnaast kan je er ook voor kiezen om enkel een karrespoor aan te leggen.

Op zoek naar geschikte planten voor een karrespoor?

Sedum en muurpeper zijn opties, en met kruiptijm doe je ook bijen een plezier. In de zon is gras een goede keuze. In de schaduw kies je bijvoorbeeld voor kleine maagdenpalm of kruipend zenegroen.

Karrespoor met kruiptijm en sedum

Laat water dat op verharding valt afstromen en infiltreren op eigen terrein of kies voor waterdoorlatende of waterpasserende materialen.

Laat hemelwater dat van verharding afstroomt infiltreren in een onverhard stuk tuin. Je kan ook kiezen voor waterpasserende of waterdoorlatende verharding.

Het eerste type leidt het water naar de ondergrond via de brede voegen. Het tweede type heeft een poreuze structuur die toelaat dat het water door het materiaal trekt. Het hemelwater kan in de bodem dringen en het grondwater aanvullen, en hoeft dan niet via een putje en de riolering te worden afgevoerd.

Opgelet: Leg je hellende waterdoorlatende verharding aan? Dan mag de helling maximaal 2% bedragen anders is er teveel afstroming en krijgt het water niet de tijd om te infiltreren. Verharding met een helling groter dan 2% moet aangesloten worden op een infiltratievoorziening.

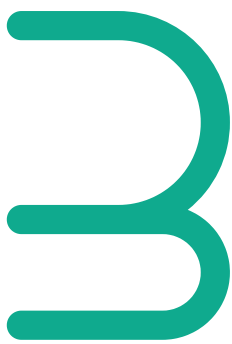

Houten vlonderplanken met waterpasserende voegen

Grasdallen

Verharding en onderhoud: kies voor een beheer zonder pesticiden.

Soms wordt gedacht dat het aanleggen van verharding minder **onderhoud** vergt, maar dat klopt niet. Groene aanslag, mos en onkruid krijg je namelijk juist op plekken die je niet regelmatig betreedt. Vooral in de schaduw komt snel een groene aanslag van algen of mos op verharding. Aanslag of ongewenste kruiden in de voegen van je terras of pad zijn vaak lastig te verwijderen en een tijdrovende activiteit.

Wens je een onkruidvrije verharding? Voorkom dan in eerste instantie ongewenste plantengroei door enkel te verharden waar je vaak loopt of rijdt. Maak een goed ontwerp, gebruik schoon zand indien van toepassing en maak de juiste keuze voor het voegvullingsmateriaal. In de handel is voegvulling te verkrijgen die onkruidgroei beperkt. Regelmatig vegen, zodat er geen zand of grond kan ophopen, helpt ook. Is het niet gelukt je oprit of terras onkruidvrij te houden? Onkruid, mos en groene aanslag kun je prima zonder gif verwijderen.

Nog enkele tips:

- Kokend water over de bestrating gieten helpt ook, al dood je dan ook kleine bodemdiertjes;
- Spuit met een hogedrukreiniger;
- Trek het onkruid met de hand uit;
- Gebruik krabbers, borstels of onkruidbranders;
- Gebruik geen azijn, zout of een bleekmiddel als javel, deze zijn schadelijk voor het milieu.

Verwijder onkruid op een milieuvriendelijke manier

Trek onkruid met de hand uit

Denk na over het ontwerp.

Niet alleen de materiaalkeuze bepaalt hoeveel water in de bodem kan sijpelen. Ook bij het ontwerpen van je oprit, voortuin of pad kan je slimme duurzame keuzes maken.

Wat dacht je bijvoorbeeld van een karrespoor in combinatie met laagblijvende sedum? Of stapstenen? Dit zijn betere oplossingen dan het hele pad verharden, zelfs met waterdoorlatend materiaal.

4

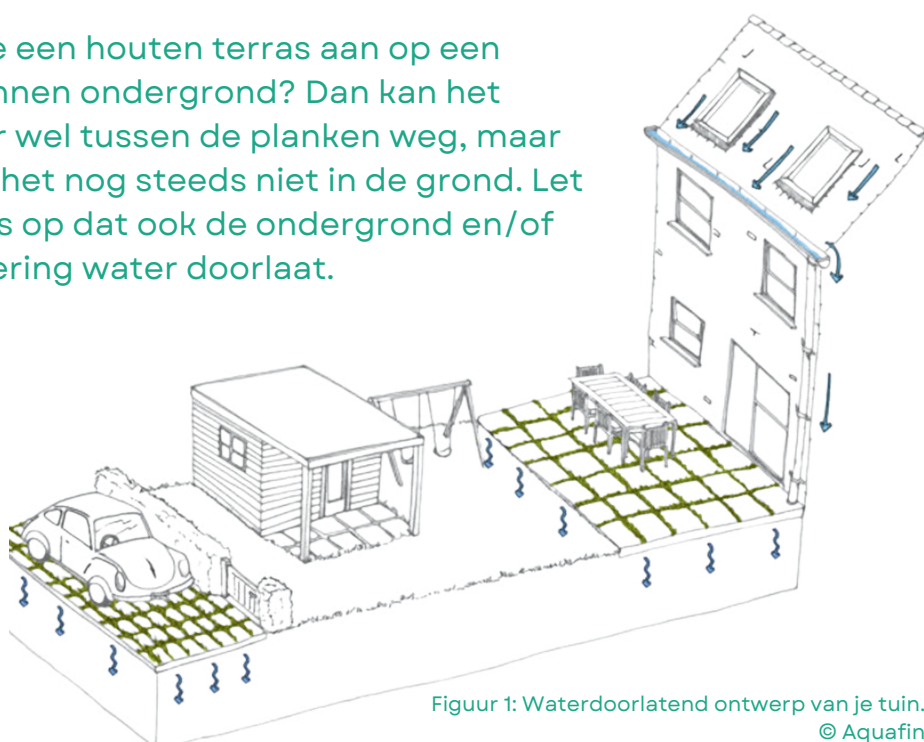

©Le Far West Landschapsarchitectuur

Check of de ondergrond waterdoorlatend is.

5

Leg je een houten terras aan op een betonnen ondergrond? Dan kan het water wel tussen de planken weg, maar trekt het nog steeds niet in de grond. Let er dus op dat ook de ondergrond en/of fundering water doorlaat.

Figuur 1: Waterdoorlatend ontwerp van je tuin.
© Aquafin

SLIM KIEZEN EN LEGGEN

Een pad naar de voordeur, een oprit, een terras, ... het zijn allemaal vaak voorkomende verhardingen. Voor kleinere oppervlaktes kan eventueel toch voor een volledige verharding worden gekozen. Belangrijk hierbij is dat water kan afvloeien naar het omliggende groen in plaats van naar de riolering. Je kan ook een open bestratingspatroon leggen of waterdoorlatende materialen gebruiken. Een overzicht...

Open bestratingspatroon

Een open bestratingspatroon kan je maken met gewone klinkers, die met een brede voeg worden gelegd of in een ander open patroon. De ruimte tussen de klinkers wordt gebruikt voor lage bodembedekkers of gras. De tussenruimte kan ook worden opgevuld met zand of grind.

Een open bestratingspatroon

©Le Far West Landschapsarchitectuur

Grasdallen

Grasdallen

Grasdallen zijn een vorm van een open bestrating. De ruimte tussen de stenen kan gebruikt worden voor lage bodembedekkers of gras, hierdoor warmt het oppervlak ook minder op en laat het hemelwater door.

Een knuppel-of vlonderpad

Een houten vlonder vraagt op schaduwrijke plekken onderhoud vanwege algengroei. Met wat zand en een borstel kunnen de algen verwijderd worden. Gebruik liever geen tropisch hardhout, maar alleen hout met een FSC-keurmerk. Robinia is bijvoorbeeld een duurzame Europese houtsoort.

Vlonderpad in de tuin

Grind en schelpen als bodembedekker

Grind, split, lavasteen en schelpen

Grind, split, lavasteen en zelfs schelpen laten het hemelwater in bepaalde gevallen door. Let hierbij opnieuw op dat ook de ondergrond en/of fundering waterdoorlatend is. Een verharding met grind of split kan heel makkelijk zelf worden aangelegd. Onderhoud is eenvoudig, want met af en toe een beetje harken en egaliseren ben je klaar. Indien je ook stabilisatiematten gebruikt voor het grind of de split, dan blijft de toplaag mooi egaal.

Houtsnippers, schors en cacaodoppen

Deze 'verharding' is de meest ecologische vorm van waterdoorlatende verharding, maar moet wel bijna jaarlijks aangevuld worden. De houtsnippers en cacaodoppen verhinderen het groeien van onkruid en het uitdrogen van de bodem en warmen minder op dan steenachtige verhardingsmaterialen. Ze worden ook gebruikt op plekken in de tuin waar geen beplanting staat of als bodemverbeteraar.

Houtsnippers

Grindgazon

Grindgazon is nog een pril concept maar wordt bijvoorbeeld in toenemende mate gebruikt door gemeentelijke diensten voor bijvoorbeeld hulpdienstwegen en begraafplaatsen.

Het is een waterdoorlatende verharding die eruit ziet als een gewoon gazon, maar op een stevige onderlaag ligt. Daardoor is deze vorm van verharding geschikt voor een oprit of parkeerplaats die slechts sporadisch gebruikt wordt, of voor een gazon dat soms berijdbaar moet zijn.

Het grindgazon zelf bestaat uit een mengsel van berijdbaar gesteente (lava en gebakken klei) met voedingsgrond (teelaarde, veen, groencompost, gecomposteerde paardenmest) en graszaad.

Kunstgras

Kunstgras kan waterdoorlatend worden aangelegd als de lagen eronder ook waterdoorlatend zijn. Toch raden we het gebruik van kunstgras af. In kunstgras kunnen geen nuttige insecten wonen.

Kunstgras wordt net als kiezels beschouwd als verharding en is om die reden vergunningsplichtig. Het aanleggen van kunstgras brengt met zich mee dat onder de toplaag de bodem sterk wordt samengedrukt, gestabiliseerd en voorzien van een folielaag. Deze handelingen dekken de bodem m.a.w. af en brengen een kunstmatige laag aan waardoor essentiële ecosysteemfuncties verloren gaan.

**Waterdoorlatende
klinkers**

Poreuze of waterdoorlatende klinkers

Poreuze klinkers hebben een korrelstructuur met veel poriën. Hierdoor zijn de klinkers water- en luchtdoorlatend. Let op: in de praktijk blijkt dat de poriën na verloop van tijd dichtslibben en er van de doorlatendheid niet veel meer overblijft! Niet aan te raden dus...

Grindgazon

© Intergrow NV

Kunstgras

MEER INFORMATIE

Hoe leg je jouw oprit waterdoorlatend aan?

Er komt dus heel wat kijken bij de aanleg van een waterdoorlatende oprit. Zo hou je best rekening met de te verwachten belasting en bekijk je de opbouw als een totaalpakket waarbij elke laag waterdoorlatend is.

Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening Hemelwater

Sinds 2 oktober 2023 is er nieuwe reglementering, nl. de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening Hemelwater. Deze legt specifieke regels op voor hemelwater dat op verharding valt. De belangrijkste regel is dat water maximaal op je eigen perceel moet gehouden worden.

Wil je weten hoe je een oprit laag per laag opbouwt en welke aandachtspunten er zijn? Dan verwijzen we je graag verder naar het artikel op onze website. **Scan hiervoor de QR-code**

Heb je vragen of twijfels? Contacteer de dienst Omgeving:

 Administratief Centrum
Dienst Omgeving
A. De Cockstraat 1
99470 Denderleeuw

 053 640 630

 omgeving@denderleeuw.be

MEER INFORMATIE EN BRONNEN

Lees meer over de wetgeving rond verhardingen
[website: Omgevingsloket Vlaanderen](#)

Lees meer over hoe je oprit en terras ontharden
[website: Blauwgroen Vlaanderen](#)

Lees meer over waterdoorlatende en waterpasserende verharding
[website: omgeving.vlaanderen.be](#)

Omgeving Vlaanderen: lees meer over de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater
[website: omgeving.vlaanderen.be](#)

Verharding van meer dan 1000 m² moet voldoen aan het provinciaal beleidskader.
[beleidskader Oost-Vlaanderen](#)

